

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

на освітньо-професійну програму вищої освіти «Техногенно-екологічна безпека» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища» у галузі знань 18 «Виробництво та технології»

Положенням про організацію екологічного забезпечення в ДСНС України, затвердженим наказом ДСНС (з основної діяльності) від 20.09.2013 № 618, визначено поняття екологічне забезпечення ДСНС України, що є комплексом організаційно-технічних заходів, що здійснюються у органах та підрозділах Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі — ДСНС) (у тому числі й закладах вищої освіти) і спрямовані на охорону та відновлення навколишнього природного середовища в процесі своєї діяльності, а також на забезпечення виконання ними завдань за призначенням в умовах впливу екологічно несприятливих антропогенних та природних факторів. Екологічне забезпечення ДСНС України є однією з пріоритетних задач, яка має вирішуватись при функціонуванні органів та підрозділів ДСНС.

Здобувачі Національного університету цивільного захисту України (далі — НУЦЗУ) за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Техногенно-екологічна безпека» — висококваліфіковані фахівці, що підтвердили опанування сукупності із загальних і фахових компетентностей на основі досягнення програмних результатів навчання за спеціальністю «Технології захисту навколишнього середовища». Разом з цим вони повинні бути спроможними здійснити виконання усіх завдань екологічного забезпечення ДСНС, які перелічені у вищевказаному Положенні, зокрема:

екологічне забезпечення повсякденної діяльності органів та підрозділів ДСНС України – під час повсякденного виконання службових обов'язків;

організація екологічного забезпечення діяльності органів та підрозділів ДСНС України в умовах впливу на них екологічно несприятливих антропогенних і природних факторів – під час виконання службових обов'язків у надзвичайних ситуаціях;

відновлення навколишнього природного середовища у процесі повсякденної діяльності, після проведення навчань, випробувань, спеціальних робіт, а також після аварій та катастроф на об'єктах ДСНС – під час виконання службових обов'язків в умовах ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі й воєнної агресії;

наукове забезпечення основних завдань екологічного забезпечення ДСНС – при реалізації отриманих знань та навичок, що відповідають освітньому рівню «бакалавр» та у подальшому навчанні.

Вирішення цих задач має забезпечити досягнення мети екологічного забезпечення ДСНС, а саме досягнення екологічної безпеки усіх видів діяльності, зокрема, захисту особового складу та працівників, матеріально-технічних засобів в умовах впливу екологічно несприятливих антропогенних і природних факторів, а також охорону навколишнього природного середовища

у місцях розташування органів та підрозділів ДСНС.

Тому, конкурентоздатність на ринку праці випускників рецензованої освітньо-професійної програми вищої освіти «Техногенно-екологічна безпека» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища» у галузі знань 18 «Виробництво та технології» у якості висококваліфікованих фахівців у значній мірі визначається кадровими потребами ДСНС, причому як в особовому складі, так і у вільнонайманих працівниках.

Основною складовою підготовки є її тривалість, на яку розрахована освітньо-професійна програма, що складає — 3 роки та 10 місяців, передбачає засвоєння 240 кредитів ЄКТС у складі 34 обов'язкових (180 кредитів ЄКТС, 75 % загального обсягу) та декількох вибіркового (60 кредитів ЄКТС, 25 % загального обсягу) освітніх компонентів.

Обов'язкові освітні компоненти повністю забезпечують набуття здобувачами вищої освіти інтегральної компетентності, що досягається набуттям 9 загальних та 14 спеціальних (фахових) компетентностей на основі отримання 23 програмних результатів навчання. Це також є запорукою виконання вимог Стандарту вищої освіти за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища» галузі знань 18 «Виробництво та технології» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 № 1241.

Серед загальних компетентностей найбільш цінними для фахівця, який працює або несе службу в органах та підрозділах ДСНС та за родом виконуваних обов'язків організовує, створює або керує елементами екологічного забезпечення ДСНС України, забезпечує техногенно-екологічну безпеку, розробляє нові чи вдосконалює існуючі технології захисту навколишнього середовища, на думку рецензента, є ЗК 05: *«Здатність приймати обґрунтовані рішення»* та ЗК 07 *«Прагнення до збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства»*. Серед спеціальних (фахових) компетентностей найбільш цінними для фахівця з тих самих міркувань в умовах воєнної агресії та перспектив відновлення економіки країни є: СК 10. *«Здатність до попередження забруднення довкілля та кризових явищ і процесів»*; СК 12. *«Здатність проводити спостереження та інструментальний і лабораторний контроль навколишнього середовища, впливу на нього зовнішніх факторів, з відбором зразків (проб) природних компонентів»*, СК 21. *«Здатність демонструвати знання та застосовувати практичні навички у питаннях юридичного забезпечення техногенно-екологічної безпеки»*, СК 22. *«Здатність демонструвати знання правил пожежної безпеки та порядку дій при надзвичайних ситуаціях природного, техногенного та воєнного характеру»*, СК 23. *«Здатність до дій в особливих умовах, пов'язаних із високим рівнем фізичного та психологічного навантаження та в умовах воєнного стану»*, СК 24. *«Здатність проводити оцінку обстановки в осередку аварії з наявністю небезпечних речовин та матеріалів радіаційного, хімічного та біологічного походження; здійснювати*

інженерне та топографічне забезпечення, використовувати прилади радіаційної та хімічної розвідки, засоби індивідуального та колективного захисту при виконанні рятувальними підрозділами завдань за призначенням».

Серед програмних результатів навчання найбільш цінними для фахівця є ПРН: ПР 12. «Обирати інженерні методи захисту довкілля, здійснювати пошук новітніх техніко-технологічних й організаційних рішень, спрямованих на впровадження у виробництво перспективних природоохоронних розробок і сучасного обладнання, аналізувати напрямки вдосконалення існуючих природоохоронних і природовідновлюваних технологій забезпечення екологічної безпеки», ПР 18. «Знати основи юридичного забезпечення техногенно-екологічної безпеки», ПР 19. «Знати правила пожежної безпеки та порядок дій при надзвичайній ситуації природного, техногенного та військового характеру», ПР 21. «Згуртовувати підлеглих навколо ідеї державної незалежності та відповідальності за збереження готовності до виконання завдань в умовах воєнного стану», ПР 22. «Аналізувати та прогнозувати тенденції розвитку надзвичайної ситуації та розробляти пропозиції за цими прогнозами», ПР 23. «Знати класифікацію дозиметричних приладів, методів та технічних засобів радіаційної, хімічної та біологічної розвідки і дозиметричного контролю, та використовувати їх за призначенням; прогнозувати масштаби та наслідки радіаційного та хімічного зараження, використовувати засоби захисту від впливу негативних факторів хімічного, біологічного і радіаційного походження в умовах зараження радіоактивними, отруйними та небезпечними хімічними речовинами».

Структурно-логічна схема освітньо-професійної програми «Техногенно-екологічна безпека» виконана наочно і чітко, містить усі необхідні освітні компоненти, що забезпечують набуття здобувачем вищої освіти усіх компетентностей відповідно до освітньої програми.

При цьому, на глибоке переконання рецензента, найбільш цінними для здійснення професійної діяльності випускниками програми є набуття компетентності, що забезпечується опануванням навчальних дисциплін: ОК 15 «Автоматичний контроль та прилади вимірювання параметрів навколишнього середовища», ОК 24 «Нормування антропогенного навантаження на природне середовище», ОК 25 «Спеціальні процедури з відбору зразків радіоактивних, хімічних та біологічних речовин», ОК 28 «Небезпеки радіаційного, хімічного та біологічного походження», ОК 29 «Основи техногенно-екологічної безпеки», ОК 31 «Дії в надзвичайних ситуаціях та правила пожежної безпеки», а також «Моделювання і прогнозування стану довкілля» і «Електротехніка та безпека електроустановок» за вибором.

Реалізація наданої на рецензування освітньо-професійної програми «Техногенно-екологічна безпека» здійснюється випусковою кафедрою — кафедрою прикладної механіки та технологій захисту навколишнього середовища НУЦЗ України ДСНС на основі відповідного усім сучасним вимогам матеріально-технічного, методичного, інформаційного та кадрового забезпечення.

Крім того, безпосередня участь представників ДСНС у різного виду

заходах університету, зокрема наукових, дозволяє на основі міжособистісної комунікації зі здобувачами вищої освіти, керівництвом факультету і університету, науково-педагогічними працівниками випускової кафедри, запрошеними представниками академічної та наукової спільноти оперативно враховувати інтереси роботодавця та здобувачів, особливості регіонів та ринку праці при переглядах освітньо-професійної програми.

Пропозиція рецензента як стейкхолдера-представника роботодавця щодо вдосконалення освітнього процесу за відповідною програмою є такою — доречним було б запропонувати здобувачам здійснювати доповідь щодо звіту про результати виконання етапів плану кваліфікаційної роботи на розширених засіданнях випускової кафедри іноземною мовою, з долученням до протоколу засідання роздруковану мультимедійну презентацію доповіді у якості додатку з урахуванням подальших змін у законодавстві, зокрема можливого прийняття проекту Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» (zareєстрованого у Верховній Раді України 28.06.2023 за № 9432).

Як підсумок виконаного аналізу можу впевнено констатувати, що запропонована кафедрою прикладної механіки та технологій захисту навколишнього середовища факультету техногенно-екологічної безпеки НУЦЗ України освітньо-професійна програма вищої освіти «Техногенно-екологічна безпека» відповідає вимогам усіх нормативних документів, має виражений галузевий аспект унікальності, задовольняє запити і потреби основного роботодавця і майбутніх випускників та у зв'язку з викладеними міркуваннями рекомендується для реалізації в освітньому процесі університету через те, що дозволяє забезпечити високий рівень підготовки здобувачів вищої освіти освітньої кваліфікації «Бакалавр з технологій захисту навколишнього середовища».

Рецензент

Головний фахівець відділу інженерно-технічних заходів та захисних споруд управління захисту населення і територій Департаменту організації заходів цивільного захисту апарату Державної служби України з надзвичайних ситуацій
капітан служби цивільного захисту

Данііл ЦЮРИСОВ

12 10 2023 рік